

Prof. zw. Michał Kliś
43-300 Bielsko-Biała
ul. Podchorążych 13/33

Bielsko-Biała, 4.09.2019

**Recenzja rozprawy doktorskiej oraz dorobku twórczego i artystycznego
Pani mgr Barbary Pawłowskiej pt. „Specyfika pracy z dziećmi na planie filmu
dokumentalnego na przykładzie serii dokumentalnej PRZEDSZKOLANDIA”.
Promotor prof. zw. dr hab. Andrzej Fidyk
Katowice, 2019**

Wysoka Rado
Wydziału Radia i Telewizji
im. Krzysztofa Kieślowskiego
Uniwersytetu Śląskiego
W Katowicach

Szanowna Pani Dziekan

Pani mgr Barbara Pawłowska, przedstawiła do oceny recenzenta opis w formule rozprawy doktorskiej, dokumentujący Jej wieloletni trud nad realizacją telenoweli pt. „Przedszkolandia”, będącej wielowątkową historią rozwoju najmłodszego pokolenia, naszej populacji w przedziale od 3 do 6 lat (17 odcinków).

Zebrane doświadczenia nad realizacją tej wieloodcinkowej sagi małych bohaterów, zwyczajnych, jakich spotykamy na co dzień, mogą być przydatne wszystkim tym, którzy zechcą pójść podobną drogą tworzenia filmowego dokumentu.

Mam takie wewnętrzne przekonanie, że propozycja powierzenia mi sporządzenia tej oceny pracy doktorskiej Pani mgr Barbary Pawłowskiej, byłaby chybionym pomysłem gdyby nie fakt, że jestem szczęśliwym dziadkiem siedmiorga wnucząt. Rozczytuję się w tej wielostronicowej pracy, która – moim zdaniem – winna być nie tylko podręcznikową wiedzą dla młodych adeptów sztuki filmowej, ale obowiązkową lekturą będącą warunkiem przyjęcia do pracy na stanowisko wychowawczyni w przedszkolu.

Wnikliwość obserwacji, staranność w wyborze miejsca i osób, empatia i zwyczajna ludzka uczciwość sprawiają, że ten dokument uzyskał tak wielką akceptację widzów. Tak czytamy w dokumentacji do rozprawy doktorskiej: „Dziennikarka, reporterka, autorka programów reporterskich, reżyserka, redaktorka zamawiająca i produkująca filmy dokumentalne. Przez ponad 30 lat związana z Telewizją Polską. Współpracuje z Uniwersytetem SWPS w ramach modelu „Twórczy lider”. Członek Stowarzyszenia Filmowców Polskich. Ekspert PISF”.

Od 2007 do 2016 roku Pani Barbara Pawłowska była w kierownictwie Redakcji Filmu Dokumentalnego Programu 1 TVP, zlecając i sprawując nadzór nad koprodukcją kilkuset filmów dokumentalnych, w tym wielu najlepszych polskich produkcji nagradzanych na całym świecie; były to m.in. filmy „Królik po berlińsku” Bartosza Konopki, „Wszystko się może przytrafić” Marcela Łozińskiego, „Ojciec i syn” Marcela i Pawła Łozińskich, oraz „Dotknięcie Anioła” Marka Pawłowskiego.

Dalszy ciąg ważnych wydarzeń w życiu zawodowym doktorantka szczegółowo relacjonuje w dokumentacji dołączonej do rozprawy doktorskiej. Absolwentka Wydziału Psychologii i Pedagogiki Uniwersytetu Warszawskiego; czytamy także: „Cechy charakteru: pracowita, punktualna, koleżeńska, odpowiedzialna, wrażliwa na krzywdę, empatyczna, towarzyska, bardzo dobry kontakt z ludźmi . Hobby: przekazywanie wiedzy młodym, badminton, siatkówka, film, gotowanie, pieczenie, opieka nad wnukami”.

W filmografii doktorantka przedstawiła chronologicznie swoje obowiązki, m.in. redaktora w 63 pozycjach związanych z filmem dokumentalnym od 2007 roku (film dokumentalny „Martwe ciało”) do roku 2017 („Film dla Stasia”); późniejsze obowiązki i zakres działań to: Opieka scenariuszowa, Obsada aktorska, Koproducent, Realizacja, Reżyseria pięciu filmów, w tym w 2002 roku „Przedszkolandii”, Telenowela dokumentalna, Scenariusz, Reżyseria, Komentarz; film dokumentalny „Dasza” jako rozwinięcie jednego z wątków filmu „Przedszkolandia”.

W przywołanym dokumencie znajduję opinię Pana prof. dr. hab. Andrzeja Fidyka, który jak wiemy jest promotorem omawianego dzieła, jakim jest rozprawa dotycząca specyfiki pracy z dziećmi na planie filmu dokumentalnego na przykładzie serii dokumentalnej „Przedszkolandia”.

Profesor stwierdza: „Barbara Pawłowska ma wielki dar – ma znakomity kontakt z ludźmi, niespotykaną empatię i wrażliwość. Dzięki temu była i jest zawsze bardzo blisko człowieka i takie też są jej filmy, które mają ogromny ładunek emocjonalny”. I dalej znajduję ważną ocenę twórczości Realizatorki tego dzieła: „Jako Autorka realizowała wiele różnych form filmowych – impresje, reportaże, filmy dokumentalne i inne. Jej filmy zdobywały nagrody na konkursach i festiwalach w Polsce i za granicą”.

Co mnie zastanowiło w tej opinii profesora Andrzeja Fidyka, wybitnego znawcy i fachowca w tym zakresie, to położenie akcentu na fakt, iż „Była członkiem jury wielu festiwali filmowych (między innymi festiwalu PRIX ITALIA czy Człowiek w zagrożeniu). Z szacunku dla tak ważnych opinii, mogę tylko z pokorą wrócić do zasadniczego wątku mojej oceny rozprawy doktorskiej.

Tekst rozprawy na 120 stronach, wypełniony z ogromną troskliwością przemyśleniami, komentarzami wybitnych autorytetów z zakresu psychologii, pedagogiki i – to najistotniejsze dla doktorantki – wybitnych reżyserów, by tylko wspomnieć Krzysztofa Kieślowskiego, patrona katowickiego Wydziału Radia i Telewizji Uniwersytetu Śląskiego, czy ważnego dla autorki Kazimierza Karabasza.

Precyzyjnie przez doktorantkę została wyłożona metodologia tworzenia dokumentalnej epopei o kształtowaniu i wychowaniu dziecka, poprzez najwcześniejszą formę edukacji jaką jest przedszkole.

Podziwiałem strona po stronie proces twórczy, także to, jaka z tej pracy przebiegała troska o dobro dziecka jego najbliższych, czy o wybór właściwego i życzliwego dla tej realizacji dokumentalnego filmu miejsca.

To talent, wrażliwość Autorki i niezwykła cierpliwość, by móc pogodzić świat dziecięcej wrażliwości z twardymi regułami tworzenia zgranego zespołu realizacyjnego, w tak trudnych przestrzeniach – i tych mierzalnych, jak i czasowych.

To co odnalazłem w czytaniu „ze zrozumieniem”, to niezwykle istotna uwaga, którą autorka skierowała w stronę operatora kamery: „Rejestrujemy każdą scenę z pozycji dziecka, z kolan”. To jest właściwość tej perspektywy. „W dokumencie szczególnie ważne: współpraca reżysera z operatorem. Musi istnieć specjalnego rodzaju przenikanie wrażliwości tych dwóch ludzi. W tej pracy bardzo często nie ma czasu na ustalanie

szczegółów(w sytuacjach ekstremalnych tylko operator decyduje o tym, co i jak widzi kamera)". Nasi bohaterowie mający od 3 do 6 lat, stanowili o istocie i powodzeniu tej „Przedszkolandii”. Zapisano na taśmie 17 nowel stanowiących logiczny ciąg zdarzeń. Ponadroczna praca nad dokumentacją, czas zdjęć uwzględniający prawa i możliwości dziecka zgodne z jego byciem na planie filmowym, by nie naruszyć jego godności.

Dokonania twórcze doktorantki w obszarze filmu, ukazują pełne spektrum zadań, które podejmuje. Najpełniej jej aktywność potwierdzają uzyskane nagrody indywidualne: w 2004 roku w Łodzi za film dokumentalny „Taka ładna, taka młoda...” na Festiwalu Mediów „Człowiek w zagrożeniu” w Łodzi – Dyplom Honorowy za realizację, oraz nagroda w Ogólnopolskim Przeglądzie Katolickich Programów Telewizyjnych i Radiowych; także wyróżnienie na Festiwalu Form Dokumentalnych „Nurt” w Kielcach. Film dokumentalny „Dasza” z 2003 roku (scenariusz i reżyseria) otrzymał w 2004 roku na Międzynarodowym Festiwalu Filmów Dokumentalnych w Kantonie nagrodę Jury, rok wcześniej za ten obraz Barbara Pawłowska na Festiwalu Mediów „Człowiek w zagrożeniu” uzyskuje Nagrodę Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi. W 2000 roku za scenariusz i reżyserię filmu pt. „8 deko do złota” zyskuje Nagrodę Banku PBG Grupa PKO SA na Festiwalu Mediów „Człowiek w zagrożeniu” w Łodzi.

Wartość pracy Pani Barbary Pawłowskiej nad doktoratem jest nie do przecenienia. Podziwiam uzyskany obraz, jego wizualną postać, podobnie jak możemy podziwiać świat, z którym rozstaliśmy się bezpowrotnie, a który mimo to istnieje w dziele filmowym reżyser Barbary Pawłowskiej. Tekst tej rozprawy wypełniają fakty z planu zdjęciowego, wiedza i doświadczenie znakomitej znawczyni procedur budowania zespołu realizującego ściśle przemyślany scenariusz w najbardziej delikatnej materii, jaką jest psychika dziecka.

Doktorantka w kompetentny sposób tworzyła mocne ramy poruszania się w tej delikatnej materii. Jak wcześniej komentowałem cytując Krzysztofa Kieślowskiego, stwierdzam, że jego duch, jego rozumienie dokumentu filmowego, w serii dokumentalnej, zarazem pracy doktorskiej Pani Barbary Pawłowskiej, uzyskało pełne ucieleśnienie.

Obszerna, wyczerpująca bibliografia ponad 38 tytułów, dołączone tabele i wykresy oglądalności potwierdzają ważność tej ogromnej pracy nad dziełem, dokumentem filmowym, który już na obecnym poziomie odczytywania śladów zmieniającej się rzeczywistości staje się zapisem, którego nie będzie można pominąć w opisywaniu naszej rzeczywistości.

Z pełną aprobatą jestem za przyjęciem rozprawy doktorskiej Pani mgr Barbary Pawłowskiej pt. „Specyfika pracy z dziećmi na planie filmu dokumentalnego na przykładzie serii dokumentalnej PRZEDSZKOLANDIA”, jako spełniającej wymagania ustawowe określone w art. 13. Ust. 1 Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku (Dz. U. 2017, poz. 1789) i wnoszę do Wysokiej Rady Wydziału o przyznanie Pani mgr Barbarze Pawłowskiej stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuk filmowych, w uznaniu za przedłożenie pracy doktorskiej o powyższym tytule.

Z poważaniem
Michał Kliś

